

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่แต่นิวทยาком จังหวัดเชียงใหม่*
DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM ON KAREN WEAVING
FOR DEVELOPING THE GREEN WEAVING PRODUCT
OF MEATUENWITTAYAKOM SCHOOL CHIANG MAI PROVINCE

เนาวมาศ นามเมือง, Naowamat Nammuang
จารุณี มณีกุล, Jarunee Maneekul
ชรินทร์ มั่งคั่ง, Charin Mangkhang
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Faculty of Education, Chiang Mai University
E-mail : Newlittlehobbit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่แต่นิวทยาком จังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่แต่นิวทยาком จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนแม่แต่นิวทยาком นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ปกครอง ครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 20 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูฝ่ายวิชาการ ครูผู้จัดการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษา คือ 1. แบบสำรวจความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่แต่นิวทยาком จังหวัดเชียงใหม่ 2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนา

* Received 10 February 2021; Revised 20 June 2021; Accepted 23 June 2021

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ต๋นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ และ 3. แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ต๋นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ต๋นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.62) และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : ผ้าทอกะเหรี่ยง, ผลิตภัณฑ์วิถีเขียว, หลักสูตรท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the requirement of local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product of Meatuenwittayakom School, Chiang Mai Province and 2) to develop local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product of Meatuenwittayakom School, Chiang Mai Province. The first sample was specified selecting, which consisted of school principal, teachers of Meatuenwittayakom School, upper secondary students, local Karen weaving expert, community leader, local government enterprise about 20 people. The second sample was specified selecting in order to evaluate the quality of local curriculum, which consisted of school principal, academic teacher, teacher with master degree, social studies teacher and teacher with teaching experience at least 1 year about 20 people. The tools of this study were 1) The Observation form on requirement of local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product of Meatuenwittayakom School 2) Local Curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product of Meatuenwittayakom School 3) Evaluation form for the quality of local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product. The result of this study were;

1) The survey result of the requirement of local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product found that the requirement for developing local curriculum in good level with the mean of 4.46.

2) The result of development local curriculum on Karen Weaving for developing the Green Weaving product of Meatuenn Wittayakom School, Chiang Mai Province by considering from proper elements of curriculum was very appropriate with the mean of 4.62 and accorded with element by having index of item objective congruence 0.80-1.00 as criteria.

Keywords : Karen Weaving, Green Product, Local Curriculum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในอนาคตชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะจะมีความสำคัญมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสม โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสามารถในการแข่งขัน ได้วางกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ สถานศึกษาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย เพื่อสำรวจความต้องการของผู้รับบริการในชุมชนที่ท้องถิ่นตั้งอยู่ จะช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ในการสร้างหลักสูตรได้ตรงเป้าหมายที่สุด โดยสร้างขึ้นภายใต้สถานการณ์และความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน เพื่อทำให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า สำนักรักผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ ถิ่นฐานบ้านเกิด เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวและสังคมของตนเองได้ตามควรแก่ฐานะ และเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น และยินดีที่จะร่วมสืบสาน พัฒนา หรือแก้ไข้ปัญหาของท้องถิ่นนั้น (ออนไลน์, 2561) นอกจากนี้

สถานศึกษาจะต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างชัดเจน ในระบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

โรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตพื้นที่ครอบคลุมตำบลแม่ต๋อนและตำบลม่อนจอง สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา มีเทือกเขาสูงสง่าและเทือกเขาสลับซับซ้อน ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปศุสัตว์ และรับจ้างทั่วไป รวมทั้งมีอาชีพเสริมจากการทอผ้ากะเหรี่ยง เพื่อใช้สอยประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋อน, 2557) โดยย้อมสีธรรมชาติ มีผลคล้ายอันเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสทุนนิยม การทอผ้ากะเหรี่ยงเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันมีความสำคัญน้อยลง ความสะดวกสบายในการซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สวยงามและทันสมัยมากขึ้น ความนิยมในการสวมใส่เสื้อผ้ากะเหรี่ยงลดน้อยลง กระบวนการผลิตสมัยใหม่ที่ไม่เป็นธรรมชาติ จากการซื้อด้ายดิบเน้นปริมาณการผลิตเพื่อขายมากกว่า ส่งผลให้พื้นที่ตำบลแม่ต๋อนและตำบลม่อนจองปลูกฝ้ายเพื่อนำไปปั่นเป็นด้ายลดลง เนื่องจากผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ มีการซื้อหรือด้ายสำเร็จรูปย้อมสีเคมีมาทอผ้ากะเหรี่ยงมากขึ้น เนื่องจากสีสดใสใสมากกว่าและกระบวนการย้อมสีจากธรรมชาติค่อนข้างใช้ระยะเวลามากกว่า ส่งผลต่อเอกลักษณ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ และภูมิปัญญาในการทอผ้ากะเหรี่ยงเริ่มสูญหายไปตามกาลเวลา

จากปัญหาการสำรวจดังกล่าว ผู้ศึกษาเป็นครูผู้สอนของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ จึงมีความสนใจทำการค้นคว้าแบบอิสระในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยสร้างหลักสูตรท้องถิ่นจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มวิชาเลือกเสรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และศิลปะต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีต่อผ้าทอกะเหรี่ยงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเพิ่มมูลค่าผ้าทอกะเหรี่ยงผ่านกระบวนการขั้นตอนที่เน้นการเกื้อกูลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิต รวมทั้งนำมาประยุกต์โดยออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกิดเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ ถือเป็น การอนุรักษ์การทอผ้ากะเหรี่ยงในแบบวิถีชีวิต นำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้คงอยู่ในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มที่ใช้ศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะครูโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 คน
2. กลุ่มที่ใช้ในการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 5 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ จำนวน 4 คน ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 5 คน และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

1. ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่
2. สสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้า ผู้นำชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. สร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว
2. สร้างเอกสารประกอบหลักสูตร
3. ประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม

เครื่องมือ

1. แบบสำรวจความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่
2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียนรู้
3. แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้นำชุมชน ครุภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการซักถามพูดคุย โดยใช้แบบสำรวจความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป
2. ผู้ศึกษาสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว จากนั้นนำหลักสูตรท้องถิ่นที่ปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องเหมาะสมแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวของโรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม ประเมินคุณภาพของหลักสูตร
4. นำผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรจากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว พบว่า ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46) โดยรายการที่เป็นความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุดในทุกด้าน คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอกะเหรี่ยง โดยเน้นกระบวนการทางธรรมชาติทุกขั้นตอน เพื่อความยั่งยืน สามารถเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีทักษะการจัดการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว และผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20-4.70 ตามลำดับ)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า คุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียว โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50-4.75) และมีความเหมาะสมมาก เพียงรายการเดียวเท่านั้น คือ จุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความต้องการของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีเขียวจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนแม่ต๋อนวิทยาคม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ปกครองนักเรียน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้รับความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ครูผู้สอนและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องจัดการเรียนการสอนร่วมกันในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็นการเรียนรู้จากสถานที่จริง ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง ควรเน้นกิจกรรมกลุ่ม การสาธิตจากครูภูมิปัญญา การอภิปรายซักถาม การแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น และผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้เน้นการประเมินตามสภาพจริง เน้นการสังเกตกระบวนการทำงานและทักษะการจัดการ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตของโรงเรียนแม่แต่วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 20 ชั่วโมงต่อภาคเรียน ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของผ้าทอกะเหรี่ยง 2) ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง 3) กระบวนการทอผ้ากะเหรี่ยง 4) วิธีการทอผ้ากะเหรี่ยง และ 5) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิต ผู้ศึกษาได้นำผลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตร และประเมินคุณภาพหลักสูตรจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนแม่แต่วิทยาคม พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.62 และเมื่อพิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลสรุปว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างดี ชุมชนให้ความสนใจและสนับสนุนในการช่วยเหลือเพื่อต้องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตร แผนการเรียนรู้และเอกสารประกอบการเรียนรู้ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระให้คำแนะนำ และมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอวิถีชีวิตให้มีความสมบูรณ์ โดยยึดกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบาทที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรจากล่างขึ้นบน ดังที่ชวลิต ชูกำแพง (2559, น. 25) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของหลักสูตรต้องมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยหลักสูตรควรมาจากครูผู้สอน ตามการพัฒนาหลักสูตรของทาบามี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหา สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 4 รวบรวมเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์เรียนรู้และวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้เลือกแล้ว เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ และขั้นที่ 7 ประเมินผล เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป แนวคิดของเซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรโดยพิจารณาจุดประสงค์ความเหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะทางสังคม ดังที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557, น. 83) กล่าวว่า หลังจากที่ได้เป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรแล้ว จึงดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์

เหมาะสมกับผู้เรียน รูปแบบการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น เพื่อให้ครูได้เลือกวิธีการสอน และสื่อการสอนที่มีความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้ยึดกรอบแนวคิดของสมิธ สแตนเลย์ และซอร์ ในการศึกษาสังคมเป็นหลัก ได้แก่ ด้านทักษะ ค่านิยม รูปแบบของสังคม และความเข้าใจสภาพปัญหาความต้องการของสังคม ดังที่ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2560, น. 401) ได้เสนอรูปแบบวิธีการศึกษาสังคม โดยพิจารณาสังคมมาใช้เป็นฐานในการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการสอนเนื้อหาเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ และเสนอแนวทางการมองสังคมในด้านทักษะ ค่านิยม รูปแบบของสังคม และความเข้าใจสภาพปัญหาความต้องการของสังคม โรงเรียนต้องคำนึงในการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาสังคมปัจจุบันมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เริ่มที่ตัวครูผู้สอนเป็นอันดับแรกในการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งประกอบด้วยคณะบุคคลหลากหลายฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ไชยวงศ์ (2543, น. 58) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปางมะกาด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่า ความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนอาชีพในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสื่อการเรียนการสอนช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และยังได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ เพราะว่าครูและวิทยากรท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับปาริชาติ ศรีล้อม (2543, น. 64) ได้ศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้าไหมแพรวา ชุมชนบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัญหาของการทอผ้าไหมแพรวาคือ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และปัญหาที่พบคือ สภาพปัญหาโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีรายได้โดยการประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนมากกว่าด้านอื่น บุคลากรที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษามีความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นการทอผ้าไหมแพรวาอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เห็นคุณค่า และความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการสอนที่เหมาะสมควรให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ ณรงค์ศักดิ์ ศรีวิสัย (2545, น. 67) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ช่างทอผ้ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ต๋ำวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การร่างหลักสูตร ศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตร ได้แก่ สภาพการจัดการหลักสูตรวิชาชีพ และความต้องการอนุรักษ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ออกแบบหลักสูตรแบบผสมผสานระหว่างหลักสูตรแบบยึดสมรรถภาพเฉพาะด้านเป็นหลักและหลักสูตรที่ยึดบทบาทหน้าที่สังคมเป็นหลัก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้วิทยากรท้องถิ่นร่วมกับครูผู้สอน รวมทั้งความคิดเห็นผู้ปกครองของผู้เรียน ผู้นำชุมชน ผู้เรียน และครูผู้สอนกับความเหมาะสมของการพัฒนาหลักสูตร และการประสานงานกับ

วิทยากรท้องถิ่นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ อาคม ชาญเดช (2558, น. 132) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เหมียงศึกษา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดตันไคร้ จังหวัดแพร่ พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรมาจาก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความ ต้องการ แสดงความคิดเห็น ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ มีการประสานงานภายในชุมชนร่วมกัน สามารถสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการ จัดการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันทำให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ผู้จัดทำควรศึกษาขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจ และต้องคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ที่แท้จริง จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้
2. ในการเก็บข้อมูลควรมีการติดต่อผู้เชี่ยวชาญในภาษาท้องถิ่น เพื่อสะดวกในการ ประสานงานและการสื่อสารไม่คลาดเคลื่อน
3. การนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมควรสร้างความเข้าใจ เพื่อตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วีพริ้นท์ 1991.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). อุดมคติวิทยา : หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2559). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ณรงค์ศักดิ์ ศรีวิสัย. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ช่างทอผ้ากะเหรี่ยง
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ต๋ำวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิต ไชยวงศ์. (2543). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมี่ยง สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปางมะกาด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ ศรล้อม. (2543). การศึกษาความต้องการหลักสูตรท้องถิ่น “การทอผ้าไหมแพรวา”
ของชุมชนบ้านโนน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต). พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2561). กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. เรียกใช้เมื่อ
5 สิงหาคม 2560 จาก <http://www.sesa17.go.th/site/>.
- อาคม ชาญเดช. (2558). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมวิชาสังคมศึกษา เรื่อง
เหมี้ยงศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดต้นไคร้ จังหวัดแพร่
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ. (2557). สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2560 จาก
<http://www.maetuen.go.th/index.php>.

